

Rapportage Onvrijwillige Zorg 1e helft 2021

Stichting Valkenhof

Datum: 30 november 2021

Opgesteld door Wzd-functionarissen

Inhoud

Inleiding.....	3
Visie op dwang in de zorg/onvrijwillige zorg	3
Zorgprogramma ‘Onbegrepen Gedrag’ in de praktijk	3
Uitvoering van de Wzd ten aanzien van onvrijwillige zorg	3
Randvoorwaarden.....	3
Onvrijwillige zorg in de praktijk	4
Analyse geregistreerde onvrijwillige zorg 1 ^e helft 2021	5
Geregistreerde onvrijwillige zorg in Ysis	5
Toelichting op de cijfers	5
Cijfers in relatie tot het verbeterplan n.a.v. rapportage 2020.....	6
Cliëntvertrouwenspersoon (CVP)	6
Juridische status.....	6
Uitbreiding extramurale taken Wzd	6
Conclusies	7
Verbeterplan Wzd tweede helft 2021	7

Inleiding

Valkenhof hecht er grote waarde aan om onvrijwillige zorg zoveel als mogelijk te voorkomen. Derhalve vindt Valkenhof het belangrijk zo nauwgezet mogelijk de Wet zorg en dwang (Wzd) na te leven. Ten behoeve van de implementatie van Wzd zijn in 2020 zijn interne overleggen georganiseerd en bijeenkomsten bezocht. Inmiddels zijn verschillende randvoorwaarden om de Wzd goed te implementeren geborgd.

Visie op dwang in de zorg/onvrijwillige zorg

Valkenhof investeert al jaren in het terugdringen van dwang in de zorg/onvrijwillige zorg. De basis hiervoor vormt ons zorgprogramma 'Onbegrepen Gedrag'. Dit zorgprogramma is gebaseerd op de interventie Grip op probleemgedrag die ontwikkeld is door het VUmc. In dit zorgprogramma werken psychologen, artsen en andere behandelaren met de zorgteams, zorgcoördinatoren, familie en cliënten samen om onbegrepen gedrag te verminderen met zo min mogelijk – en indien toch nodig – zo licht mogelijke vormen van onvrijwillige zorg. Belangrijke aspecten van het zorgprogramma zijn:

- tijdig signaleren van veranderingen
- 'ken je cliënt'
- preventief acties inzetten
- frequente gedragsbesprekingen

Valkenhof is – onder aansturing van de nieuwe Raad van Bestuur begin 2021 gestart met het vaststellen van de hernieuwde visie ("het Valkenhofverhaal"). Zoveel mogelijk aansluiten bij wat de cliënt vanuit zijn/haar levensverhaal wil, is het centrale uitgangspunt van deze visie. Aansluiten bij de 'werkelijke' vraag van de cliënt vormt een basis onder het voorkómen van onvrijwillige zorg.

Zorgprogramma 'Onbegrepen Gedrag' in de praktijk

Dit programma ontwikkelt zich gestaag en is zoals eerder vermeld, gebaseerd op 'Grip op Probleemgedrag'. De multidisciplinaire teams doorlopen vaak de werkwijze. Daarnaast is op enkele afdelingen onder leiding van 1 van de psychologen de inrichting van de afdeling aangepast volgens de principes van de Brein-Omgevings-Methodiek (interventiegebied 1). Een opvallende bevinding was dat het vaak mogelijk bleek met een gering budget toch goede aanpassingen te realiseren. Op afdelingen waar het programma nog niet volledig is geïmplementeerd, zetten de multidisciplinaire teams verbeterstappen.

Uitvoering van de Wzd ten aanzien van onvrijwillige zorg

Randvoorwaarden

Na het overgangsjaar 2020 werkte Valkenhof in 2021 verder aan het borgen van randvoorwaarden voor het uitvoeren van de Wzd. De belangrijkste inmiddels geborgde randvoorwaarden zijn:

1. Valkenhof werkt met Ysis (behandeldossier) en SDB (zorgdossier). Beide dossiers bieden de mogelijkheid tot het registreren van onvrijwillige zorg. In 2021 is definitief gekozen voor Ysis als 'Wzd-dossier'.
2. Binnen Valkenhof zijn de artsen de zorgverantwoordelijke.
3. Naast onvrijwillige zorg registreert Valkenhof ook interventies die volgens de Wzd niet als onvrijwillige zorg gelden (omdat er geen verzet is), maar wel daaraan gerelateerd zijn. Bijvoorbeeld: een bewegingssensor gericht op de badkamer zodat een cliënt die dat nodig heeft

tijdig adequate hulp bij de toiletgang kan krijgen. Deze interventies staan binnen Valkenhof bekend als Interventie Bevordering Vrijheid/Veiligheid (IBV).

4. IBV's staan vermeld in het zorgleefbehandelplan.
5. Valkenhof heeft momenteel 3 Wzd-functionarissen: 2 specialisten ouderengeneeskunde en 1 GZ-psycholoog.
6. Elke woonafdeling van Valkenhof is gekoppeld aan een Wzd-functionaris. Ook de niet Wzd-geregistreerde accommodaties zoals de afdelingen voor cliënten met een somatische Wlz-grondslag zijn gekoppeld aan een Wzd-functionaris.
7. Met collega-zorgorganisatie 'Zorg in Oktober' waren afspraken gemaakt omtrent het wederzijds leveren van de 'externe deskundige'. Met inachtneming van de 'reparatiewet' kijken Valkenhof en 'Zorg in Oktober' hoe deze samenwerking verder vorm te geven.

Onvrijwillige zorg in de praktijk

Op alle afdelingen beoordeelde de zorgverantwoordelijke voor alle cliënten of er sprake was van onvrijwillige zorg en of de toepassing ervan vermeld staat op de juiste plek in het in het zorgleefbehandelplan. Hetzelfde geldt voor de IBV's.

Afspraken zijn gemaakt met alle zorgverantwoordelijken hoe inzet van onvrijwillige zorg zoveel mogelijk te vermijden. Het al genoemde zorgprogramma 'Onbegrepen Gedrag' vormt de basis om onbegrepen gedrag te voorkomen. In dit zorgprogramma is inmiddels opgenomen op welke momenten de Wzd-functionaris betrokken moet worden. Bij cliënten die toch onvrijwillige zorg krijgen zijn de stappenplannen gestart. Evaluatiemomenten m.b.t. inzet onvrijwillige zorg vinden plaats tijdens tweewekelijkse gedragsvisites en halfjaarlijkse cliëntbesprekingen. Bij het volgen van het stappenplan wordt de zorgverantwoordelijke geholpen door pop-ups ter herinnering vanuit het Wzd-dossier (Ysis). Ten behoeve van de evaluatie van psychofarmaca en voorkómen van met name het gebruik van antipsychotica buiten de richtlijn maakt Valkenhof ook gebruik van de neurolepticamonitor van het elektronisch voorschrijfsysteem (EVS) Medimo. Deze neurolepticamonitor geeft elke 3 maanden aan de artsen een signaal om het gebruik van antipsychotica te evalueren en liefst een afbouwpooging te starten. Desondanks bleek bij analyse dat het stringent volgen van de vastgestelde periodes lastig kan zijn in de dagelijkse praktijk. Dit is een verbeterpunt voor de komende periode. Ook bleek bij analyse dat de Wzd-functionaris nog onvoldoende wordt gevonden bij het doorlopen van de stappenplannen betreffende onvrijwillige zorg. In september 2021 is met alle zorgverantwoordelijken door de Wzd-functionarissen doorgesproken op welke momenten een zorgverantwoordelijke de Wzd-functionaris moet inschakelen.

In contacten tussen zorgverantwoordelijken/Wzd-functionarissen en het verzorgend personeel komt steeds vaker naar voren dat onvrijwillige zorg 'niet mag'. Er is een duidelijke cultuuromslag zichtbaar die er ook toe leidt dat er anders gekeken wordt naar (onvrijwillige) zorg die bijdraagt aan het respecteren van keuzes van cliënten en het zoeken naar alternatieve vormen van zorg ter voorkoming van onvrijwillige zorg.

Met zorgorganisatie Zorg in Oktober zijn – zoals eerder aangegeven - afspraken gemaakt om kennis en kunde te delen in de implementatie en toepassing van de Wzd. Zo is een psycholoog van Zorg in Oktober betrokken geweest als extern deskundige.

Analyse geregistreerde onvrijwillige zorg 1^e helft 2021

Geregistreerde onvrijwillige zorg in Ysis

Vorm	Type	Taxandria	Vlasgaard	Leenderho	Kempenhof	Totaal type	Totaal vorm
Aanbrengen van beperkingen	Overige beperkingen het eigen leven in te richten	8	3	2	1	14	
	Beperking in het gebruik van communicatiemiddelen	0	0	1	0	1	15
Beperken van bewegingsvrijheid	Het beperken van de bewegingsruimte door plaatsing op een gesloten afdeling	1	2	1		4	
	Het beperken van de bewegingsruimte, overig	6	1	2	2	11	
	Fysieke fixatie	1	1	0	0	2	
	Mechanische fixatie	0	0	0	0	0	17
Het toedienen van vocht, voeding en medicatie	Medicatie	9	1	5	0	15	
	Verrichten van medische controles of andere medische handelingen en therapeutische maatregelen...	0		0	0	0	15
Toediening van psychofarmaca	Toediening van psychofarmaca in afwijking van professionele richtlijnen	0	0	0	0	0	0
Uitoefenen van toezicht op de cliënt	Toepassing elektronische traceringsmiddelen	1	0	0	1	2	
	Toepassing overige toezichthoudende domotica	1	0	0	0	1	
	Toezicht door cameramonitoring	1	0	0	0	1	4
Insluiten	Insluiten overig	1	0	0	0	1	1
Totaal locatie		29	8	11	4	52	52

Toelichting op de cijfers

Kijkend naar de totale hoeveelheid in de tabel vermelde onvrijwillige zorg is er mogelijk nog steeds sprake van een onderrapportage. Volgens de gegevens in de tabel zou er geen sprake zijn van het toepassen van psychofarmaca buiten de richtlijn. Uit overleggen tussen zorgverantwoordelijken en Wzd-functionarissen is bekend dat in enkele gevallen dit wel het geval is. Onduidelijk is waardoor dit niet is terug te zien in de cijfers. Het lijkt erop dat deze vorm van onvrijwillige zorg niet eenduidig is

geclassificeerd omdat hiervoor een extra vinkje in Ysis aangezet moet worden. Een n=1 analyse wees uit dat dit echter niet de enige verklaring is. Mogelijk speelt de rapportagefunctie van Ysis dus mede een rol.

De verdeling van onvrijwillige zorg over de locaties lijkt logisch. Zo is Taxandria niet alleen de grootste locatie, maar ook een locatie met alleen psychogeriatrisch (PG)-afdelingen, inclusief enkele bijzondere doelgroepafdelingen. Onbegrepen gedrag komt dus á priori in Taxandria vaker voor. En daardoor is de kans op inzet van onvrijwillige zorg ook hoger. Taxandria laat ook altijd de hoogste inzet van psychofarmaca zien bij ons jaarlijks farmacotherapieoverleg (FTO) over psychofarmaca. Een gunstige dalende trend is dit jaar daarbij gelukkig ook zichtbaar.

Waar geregistreerd wordt onder 'beperken van de bewegingsvrijheid' is het goed te melden dat Valkenhof bezig is met het onderzoeken van hoe de bewegingsruimte van zoveel mogelijk PG-bewoners te vergroten door bijvoorbeeld leefcirkels te gaan implementeren.

Cijfers in relatie tot het verbeterplan n.a.v. rapportage 2020

Het is gelukt om vanuit het Wzd-dossier betere gegevens dan bij de rapportage over 2020 voor de analyse te verkrijgen. Er lijken echter nog steeds onjuistheden te zitten in de overzichten. Valkenhof ervaart het als teleurstellend dat dit zo'n moeizaam proces blijft, waar bewust gekozen is voor een ECD van een toonaangevende softwareleverancier. Dit blijft onderdeel van het verbeterplan.

Desondanks is zichtbaar dat onvrijwillige zorg vaker op juiste wijze wordt vastgelegd in het Wzd-dossier. Meer vormen van onvrijwillige zorg zijn terug te vinden in de cijfers. Enerzijds, geeft dit aan de registratie en evaluatie van onvrijwillige zorg in de afgelopen periode is verbeterd, anderzijds is blijft dit een aandachtspunt.

Clïentvertrouwenspersoon (CVP)

Met de cliëntvertrouwenspersonen van Valkenhof is kennisgemaakt. In de eerste helft van 2021 hebben de Wzd-functionarissen van Valkenhof geen meldingen van de CVP's ontvangen over betrokkenheid bij cliënten..

Juridische status

Het proces van het vastleggen van de juridische status in het Wzd-dossier van cliënten Valkenhof verliep niet optimaal. Een belangrijke oorzaak bleek dat de technische koppeling tussen het SDB waarin het cliëntservicebureau van Valkenhof de juridische status vastlegt en Ysis dat fungeert als Wzd-dossier niet goed functioneerde. Een verbeterplan is inmiddels doorgevoerd.

Uitbreiding extramurale taken Wzd

De intramurale implementatie van de Wzd viel samen met het uitbreiden van taken in de eerste lijn. Het betreft hier de beoordelingen voor crisisbedden inclusief beoordelingen ten behoeve van een inbewaringstelling (IBS) en het beoordelen van thuiswonende cliënten voor aanvragen in het kader van een rechterlijke machtiging (RM). De implementatie van deze nieuwe taken door de specialisten ouderengeneeskunde is een zeer intensief traject geweest. De specialisten ouderengeneeskunde die tevens Wzd-functionaris zijn waren belast met deze implementatietaak. Dit heeft hen veel tijd gekost. Tijd die ten koste is gegaan van de intramurale implementatie van Wzd. Ook de uitvoering van de nieuwe extramurale taken gaat nadrukkelijk ten koste van de beschikbare tijd (van alle specialisten ouderengeneeskunde) ten behoeve van de intramurale uitvoer van de Wzd. Ten aanzien van een rol bij de Wzd in de ambulante situatie volgt Valkenhof het standpunt van Verenso.

Conclusies

Uit de analyse onvrijwillige zorg bij Valkenhof over de periode 01-01-2021 tot en met 30-06-2021 kan geconcludeerd worden dat

1. de registratie van het starten van onvrijwillige zorg duidelijk is verbeterd.
2. Valkenhof terughoudend is met het inzetten van onvrijwillige zorg en heeft ingezet op het vinden van alternatieven. In het bijzonder is er aandacht voor het verbeteren van de woonomgeving volgens de Brein-Omgevings-Methodiek.
3. dat het (tijdig) doorlopen van het stappenplan verbetering behoeft.
4. er locaties zijn waar geen onvrijwillige zorg is geregistreerd.
5. de rol van de Wzd-functionarissen bij het doorlopen van de stappenplan versterking behoeft evenals de rol van de Wzd-functionarissen in algemene zin.
6. Veel tijd nodig was voor het opzetten en gaan deelnemen in een regionale structuur voor crisisbeoordelingen het opstellen van medische verklaringen ter verkrijging van een rechterlijke machtiging bij nog thuiswonende cliënten.

Verbeterplan Wzd tweede helft 2021

Onderwerp	Verbeteractie	Verantwoordelijke	Deadline
1. Registratie onvrijwillige zorg	Blijvende aandacht voor het vastleggen van onvrijwillige zorg door de zorgverantwoordelijke. Analyse locaties waar geen of weinig onvrijwillige zorg wordt geregistreerd	Wzd-functionarissen samen met zorgverantwoordelijken	2021
2. Vormen onvrijwillige zorg	Er is meer aandacht zijn voor alle vormen van onvrijwillige zorg. Wzd-functionarissen kijken actief mee tijdens het stappenplan om als al onvrijwillige zorg nodig is een zo licht mogelijke vorm hiervan in te zetten.	Wzd-functionarissen samen met zorgverantwoordelijken en interne en onafhankelijke deskundigen	2021
3. Verbeteren inzicht in toegepaste onvrijwillige zorg	Overleg met de eigenaar van het ECD over hoe beter gegevens uit het ECD te verkrijgen	Wzd-functionarissen, beleidsadviseur kwaliteit en Functioneel Applicatie Beheerder Ysis	2021
4. Randvoorwaarden Wzd en taakuitoefening Wzd-functionaris	Blijvende aandacht voor het faciliteren van medewerkers die Wzd-taken hebben, vooral in tijd. Dit is noodzakelijk voor het verder	Wzd-functionaris met leidinggevende en Raad van Bestuur	2021

Onderwerp	Verbeteractie	Verantwoordelijke	Deadline
	implementeren van de Wzd intramuraal en extramuraal.		
5. Doorlopen stappenplan	Wzd-functionarissen gaan pro-actief met de zorgverantwoordelijken de stappenplannen bespreken en bewaken dat de evaluaties tijdig en juist plaatsvinden.	Wzd-functionarissen samen met zorgverantwoordelijken.	2021
6. Verbinding zorgverantwoordelijken en Wzd-functionarissen	Wzd-functionarissen maken met zorgverantwoordelijken concrete afspraken over wanneer de Wzd-functionaris geraadpleegd moet worden.	Wzd-functionarissen samen met zorgverantwoordelijken.	2021
7. Registratie juridische status	Het proces is inmiddels anders ingericht, maar moet nog wel gevolgd worden op eventuele nieuwe knelpunten.	Wzd-functionarissen	2021